

Asia: VN/32318/2023

Kansallinen mineraalistrategia

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maailma tarvitsee kultaa, kobolttia ja palladiumia sekä harvinaisia maamineraaleja vihreän siirtymän raaka-aineeksi. Samanaikaisesti Suomen lainsäädännön tulee edellyttää kaivosteollisuudelta vastuullista, kestävä ja ympäristöarvot huomioonottavaa toimintaa. Mineraalistrategian keskiössä tulee olla keskeiset kansalliset toimenpiteet, jotka johtavat aidosti vastuulliseen kaivostoimialaan. Ympäristöarvot tulee ottaa huomioon kaikessa kaivos- ja mineraalialaa koskevassa päätöksenteossa. Jatkossa elinkeinoelämän ja luonnonmonimuotoisuuden säilymisen vuoksi tarvitaan aitoa vuoropuhelua ja luottamusta lisäävää tutkimustietoa päätöksenteon tueksi.

EU:n kriittisten raaka-aineiden asetus tuli voimaan vuoden 2024 toukokuussa. Käynnissä olevat kriisit ja globaalien tuotantoketjujen häiriöt ovat osoittaneet Euroopan unionin raaka-ainehuollon haavoittuvuuden. Uudet, fossiilivapaaseen yhteiskuntaan tähtäävä vihreä ja digitaalinen siirtymä (ns. kaksoissiirtymä) tulee entisestään lisäämään raaka-aineiden tarvetta.

Keminmaan kunta jakaa työryhmän näkemyksen lukujen 2-5 osalta. Suomen mineraaliklusterilla on suuri merkitys kansantalouteen ja harvaanasuttujen alueiden elinvoimaan. Suomalainen mineraaliala muutamasta poikkeuksesta ja vastoinikäymisestä huolimatta nähdään vastuullisena ja säädeltyinä toimialana. Mineraaliklusterissa on paljon kasvupotentiaalia ja edellytyksiä luoda uutta elinkeinotoimintaa sekä vastata kansallisen huoltovarmuuden ja poikkeusolojen tarpeisiin.

Alla huomioita ja täydennyksiä strategian toimenpideoosioon:

6.1 Toimenpide Edistetään lupamenettelyjen sujuvoittamista. Keminmaan kunta näkee, että kansallisella tasolla olisi syytä löytää pikaisesti lainsäädännön keinoja kaivosteollisuuden investointien luvituksen selkeyttämiseen. Odotamme, että valtio edistää investointeihin liittyvien

lupaprosessien selkeyttämistä ja lainmukaisuuden varmistamista jo luvitusvaiheessa, jotta kaikki tarvittavat asiat selvitettäisiin ja otettaisiin jo alkuvaiheessa huomioon ja valituskerroksilta välttyttäisiin. Viimeistään ensimmäisessä oikeusasteessa tulisi voida linjata hankkeen lainmukainen valmistelu. Lupaprosessien yhteydessä tulee myös huolehtia riittävästä viranomaisresurssista ja lupamenettelyn läpinäkyvyydestä.

6.1 Toimenpide: Jalostusasteen nostamiseksi kartoitetaan hallinnollisia ohjauskeinoja, joilla voidaan edistää Suomesta louhittujen mineraalien hyödyntämistä suomalaisessa teollisuudessa. Keminmaasta löytyy tähän hyvä, integroitu teollinen ekosysteemi: Euroopan unionin ainoa kromikaivos, joka sijaitsee Keminmaassa. Kromimalmio on laaja ja nykyisellään kaivostoimintaa on mahdollista jatkaa 2100 luvulle. Kaivoksen rikastusprosessissa ei käytetä kemikaaleja. Malmiota hyödynnetään ruostumattoman teräksen valmistuksen raaka-aineena ja kaivos palvelee ainoastaan Outokummun kromitarpeita. Tämänkaltaisia ekosysteemejä olisi toivottavaa syntyä myös muiden kaivosten yhteyteen, jotta kaivostoimialan hyväksyttävyyttä paikallisyhteisöissä kasvaisi. Ekosysteemin syntyminen edellyttää maakunta- sekä kuntakaavoituksen, TKI ja koulutusorganisaatioiden sekä valtionviranomaisten kykyä yhteisen, rakennemuutoksen kaltaisen ennakkoinnin käynnistämiseen hyvissä ajoin ennen varsinaisia luvitusprosesseja. Suurinvestoinnit ja ekosysteemin rakennus edellyttää myös eri toimijoiden yhteistä invest-in -toimintojen edistämistä sekä kansallisella, maakunnallisella ja kuntatasolla.

6.1 Toimenpide: valmistellaan ja otetaan käyttöön kannusteita ja sääntelyä mineraalialan kiertotalouden edistämiseksi. Keminmaan kunta näkee, että on keskeistä löytää uusia käyttökohteita sekundääristen raaka-aineiden käytölle ja mm. sivukiven hyödyntämiselle esimerkiksi maanrakennuksessa. Nykyisen lainsäädännön osalta sivukivi nähdään ensisijaisesti kaivosjätteenä ja sen hyödyntäminen neitseellisen raaka-aineen sijasta ongelmallisena.

6.1 Toimenpide: Arvioidaan kaivosmineraaliveron vaikutuksia. Keminmaan kunta on sitä mieltä, että nykyinen kaivosmineraaliverolaki 314/2023 on hyvä ja tarkoituksenmukainen. Kaivostoimija maksaa yhteiskunnalle veroa korvauksena ikiajoiksi maasta pois viedystä mineraalivarannosta. Kaivosmineraalivero on siis maksu, jonka valtio tai muu vastaava alue perii alueelta kaivetusta mineraalista. Vero tulee ohjata kaivoksen sijaintikunnalle, jonka maaperästä kaivosmineraalia otetaan pois, sekä valtiolle siinä suhteessa, kuin se nyt on laissa määrätty.

6.2 Toimenpide Suunnitellaan kannusteet parhaiden teknologioiden ja kiertotalousratkaisujen käyttöön Sääntelyllä tulee myös varmistaa, että hanketoimijalla on selkeä käsitys sallituista ratkaisuista mm. vesien käsittelyyn kaivosalueella. Tällä hetkellä on mahdollista valita menetelmiä, jotka on todettu luontoa kuormittaviksi, kuten suotavat pohjapadot. Tähän tulee saada muutos. Myös hankkeiden lupaprosessien jälkiseurantaan tulee varautua paremmin ja etenkin jokien valuma-alueelle osittain sijoittuvien kaivos Hankkeiden ympäristövaikutusten luotettava ja läpinäkyvä seuranta tulee varmistaa.

Keminmaassa 18.11.2024

Keminmaan kunta, kunnanhallitus

Hannele Matinlassi

kunnanjohtaja

Matinlassi Hannele
Keminmaan kunta - Kunnanhallitus